

Aiesopimus viisumivelvollisten maiden kansalaisten metsämarjanpoimintaan liittyvistä toimintatavoista

I Aiesopimuksen tarkoitus ja tavoite

Tämän aiesopimuksen tarkoituksena on parantaa ja yhdenmukaistaa toimintatapoja, joita sovelletaan luonnontuotteita poimimaan (*poimijat*) ja poiminnan liittäntehtäviin (*tuki- ja huoltohenkilöstö*) tuleviin viisumivelvollisten maiden kansalaisiin.

Viisumivelvollisten maiden kansalaisten luonnontuotteiden poimintaan liittyvät toimintatavat eivät kaikilta osin ole vastanneet aiesopimuksessa kuvattua vähimmäistasoa.

Aiesopimuksen tavoitteena on, että poimijoiden ja tuki- ja huoltohenkilöstön oikeusasema ja ansaintamahdollisuudet paranisivat ja marjayritysten (*kutsuvat vastuuyritykset*) liiketoimintaedellytykset tasapuolistuisivat.

II Aiesopimuksen osapuolet, raportointi ja seuranta

1. Aiesopimuksen osapuolet ovat yhtäältä työ- ja elinkeinoministeriö ja ulkoasiainministeriö sekä toisaalta kutsuvat vastuuyritykset. Aiesopimuksen sisältö on yksi osa Suomen ulkomaan edustuston viisumiharkintaa haettaessa viisumia luonnontuotteiden poimintaan.
2. Kutsuvat vastuuyritykset sitoutuvat siihen, että he ryhtyvät viivytyksettä noudattamaan tässä aiesopimuksessa kuvattuja toimintatapoja. Kutsuvat vastuuyritykset sitoutuvat myös huolehtimaan siitä, että sopimuskumppanit (koordinaattorit, alihankkijat jne.) sitoutetaan aiesopimuksessa kuvattuihin toimintatapoihin. Viranomaiset sitoutuvat oman hallinnon alansa toiminnassa huomioimaan myös aiesopimuksen sisällön.
3. Aiesopimuksessa määriteltyjä toimintatapoja seurataan osana viisumimenettelyä. Kutsuvat vastuuyritykset antavat hyvissä ajoin ennen poimintakautta ennakkoselvityksen ja poimintakauden päätteeksi loppuraportin Suomen ulkomaan edustustolle tai sitä avustavalle viranomaiselle.¹ Toimintatapojen seurantaan käytetään myös poimijoille sekä tuki- ja huoltohenkilöstölle suunnattavia kyselylomakkeita ennen ja jälkeen poimintakauden.
4. Kutsuvien vastuuyritysten ennakkoselvitys- ja loppuraportointi tapahtuvat samansisältöisesti Suomen ulkomaan edustuston tai sitä avustavan viranomaisen antamien aikataulujen ja raportointipohjien mukaisesti. Raportointipohjissa poimijoilta veloitettavaksi ilmoitetut kulut eritellään nykyistä yksityiskohtaisemmiksi vastaamaan tämän aiesopimuksen sisältöä.

¹ Aiesopimuksen allekirjoitushetkellä edustustoa avustava viranomainen on Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto.

5. Aiesopimuksessa kuvattujen toimintatapojen laiminlyönti huomioidaan viisumimenettelyssä siten, että yrityksen viisumien määrää pienennetään 25 % edelliseen kauteen verrattuna. Vakavien tai toistuvien laiminlyöntien johdosta ulkomaan edustusto voi asettaa yrityksen viisumikarenssiin yhden vuoden ajaksi. Karenssiajan päättymisen jälkeen yritys voi jättää normaaliin tapaan ennakkoselvityksen edellyttäen, etteivät laiminlyönnit ole johtaneet rikosoikeudelliseen vastuuseen tai yritystä asetettu liiketoimintakieltoon.

III Lähtömaassa ennen Suomeen lähtöä

6. Kutsuvat vastuuyritykset vastaavat siitä, että Suomeen rekrytoitavat poimijat sekä tuki- ja huoltohenkilöstö on ymmärrettävästi perehdytetty. Perehdytys koskee työskentelyä ja olosuhteita Suomessa, kutsuvan vastuuyrityksen, koordinaattorin ja poimijoiden keskinäisiä oikeudellisia suhteita, oikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa sekä tämän aiesopimuksen keskeistä sisältöä. Tietosisältö on jaettava kullekin poimijalle myös kirjallisesti. Jaettava kirjallinen aineisto tai sen tiivistelmä on liitettävä ennakkoselvitykseen. Kutsuva vastuuyritys vastaa siitä, että lähtömaassa tapahtuvan perehdytyksen kuluja ei veloiteta poimijoilta eikä tuki- ja huoltohenkilöiltä.
7. Poimijoilta veloitettavat rekrytointiin liittyvät kulut eivät saa olla kohtuuttomia. Kohtuuttomuutta arvioidaan osana viisumimenettelyä verraten kutsuvien vastuuyritysten veloituksia ja poimijoiden toteutuneet ansiotasot huomioon ottaen. Rekrytointikulujen tarkka sisältö eritellään ennakkoselvityksessä.
8. Kutsuvat vastuuyritykset vastaavat siitä, että koordinaattori tai muu taho ei rekrytointikuluna veloita poimijoilta eikä tuki- ja huoltohenkilöiltä muuta kuin kohdan 7 mukaiset kunkin henkilön rekrytointiin kohdistuvat todelliset ja kohtuulliset kustannukset.
9. Kutsuvat vastuuyritykset sitoutuvat varmistamaan, että jokainen poimija käy luotettavassa terveystarkastuksessa ja että matkavakuutuksen korvaussumma on vähintään 30 000 euroa. Vakuutuksen omavastuuosuus, joka ei saa olla kohtuuttoman korkea, ilmoitetaan ennakkoselvityksessä. Kohtuuttomuutta arvioidaan vertaamalla kutsuvien vastuuyritysten käyttämiä vakuutuksia. Poimijoille sekä tuki- ja huoltohenkilöstölle tulee kertoa, miten terveydenhuolto Suomessa toimii ja miten tapaturma- ja sairaustapauksissa tulee toimia.

IV Suomessa poimintakauden aikana

10. Kutsuvat vastuuyritykset huolehtivat siitä, että edellä kohdassa 6 tarkoitettu tietosisältö on poimijoiden sekä tuki- ja huoltohenkilöstön tiedossa ja ymmärtämää myös poimintakauden aikana.
11. Kutsuvat vastuuyritykset vastaavat siitä, että poimijat ovat perillä jokamiehen oikeuksista ja että he osaavat asianmukaiset toimintatavat joutuessaan vahingossa lähelle asutusta. Kutsuvat vastuuyritykset vastaavat myös siitä, että luontoon ei jää roskaa poimijoiden jäljiltä.
12. Kutsuvat vastuuyritykset vastaavat siitä, että poimijoiden perusvaatevarustus on riittävä ja Suomen sääolojen mukainen. Poimijoille on tarjottava mahdollisuus vuokrata lämpimät ja

sateelta suojaavat varusteet. Mahdollinen vuokratulo ei saa olla kohtuuton ja se ilmoitetaan ennakkoselvityksessä. Kohtuuttomuutta arvioidaan ja seurataan kuten edellä.

13. Jos kutsuva vastuuyritys tai sopimuskumppani järjestää poimintavälineet, niiden käytöstä saa poimijoilta veloittaa vuokrana kohtuullisen korvauksen, enintään 50 % välineiden todellisesta hankintahinnasta. Poimintavälineitä ei saa edellyttää ostettavaksi erikseen eikä kuluja saa periä osana rekrytointikuluja.
14. Kaikille poimijoille on huolehdittava kutsuvan vastuuyrityksen nimellä ja yhteystiedoilla varustettu huomioasu. Asusta perittävä korvaus saa olla enintään 50 % asun todellisesta hankintahinnasta, jos asua voidaan käyttää uudelleen seuraavalla poimintakaudella. Rikkoontuneen asun todellisen hankintahinnan saa veloittaa poimijalta. Hinta on ilmoitettava poimijalle ennen poimintakauden alkua.
15. Kutsuvat vastuuyritykset tai heidän edustajansa seuraavat poimittavien luonnontuotteiden satotilannetta ja huolehtivat siitä, että, jokaisella poimijalla on mahdollisuus mahdollisimman suureen poimintatuloon. Poimijoiden tehokkaassa ohjauksessa poimintapaikoille hyödynnetään muun muassa alueen karttoja ja verkkopalveluita sekä raportteja alueen poimintamääristä. Mahdollisten matkapuhelinliittymien ja sähköisten palvelujen kulut eivät saa poiketa Suomen vastaavien palvelujen keskimääräisistä kuluttajahinnoista. Jos poimittavia luonnontuotteita ei ole majoituspaikan lähistöllä, poimijat tulee nopeasti siirtää lähemmäs satoisampia alueita.
16. Mobiilimajoitus on sallittu sillä edellytyksellä, että majoitusolosuhteet vastaavat Suomessa noudatettua normaalia asuntoauto-, asuntovaunu- tai muun vastaavan liikkuvan majoituksen laatutasoa ja täyttävät viranomaismääräykset. Tämä edellyttää muun muassa, että majoituksessa on asianmukainen lämmitys, sosiaali-tilat, lämmin vesi ja peseytymismahdollisuus sekä saniteetti-tilat. Mobiilimajoitus tulee olla merkitty kutsuvan vastuuyrityksen nimellä ja puhelinnumerolla. Mobiilimajoituksen laatutason seuranta on erityisen huomion kohteena.
17. Kutsuvan vastuuyrityksen on hyväksyttävä jokainen majoitukseen käytettävä rakennus etukäteen toimivaltaisilla viranomaisilla. Kunkin majoituspaikan yhteystiedot ja niihin tulevat muutokset ilmoitetaan edustustolle ja sitä avustavalle viranomaiselle. Mobiilimajoituksen osalta tulee ilmoittaa ennalta suunnitellut poimintakohteet.
18. Jokaisen majoituspaikan on oltava lämmin, paloturvallinen sekä riittävillä saniteetti-tiloilla varustettu, mukaan lukien lämmin vesi peseytymiseen ja riittävä nukkumatila. Majoituspaikassa on oltava ensiapulaukkuja, minkä lisäksi alueellisille hätäkeskuksille on ilmoitettava majoittujista. Asumisolosuhteet tulee järjestää siten, että ne täyttävät Suomessa yleisesti tunnustetut asumisen vaatimukset.
19. Kutsuvat vastuuyritykset huolehtivat siitä, että majoitustiloissa on poimijoiden sekä tuki- ja huoltohenkilöstön ymmärtämällä kielellä nähtävänä yhteystiedot hätätilanteita varten sekä selkeät toimintaohjeet siitä, millaisissa hätätilanteissa – majoituspaikassa tai poimintaluonnolla – tulee kääntyä minkäkin viranomais- tai muun tahon puoleen ja miten tämä tulee tehdä.

20. Kutsuvat vastuuyritykset huolehtivat siitä, että ruuanvalmistusmahdollisuudet majoituspaikoissa ovat hygieeniset ja muutoinkin asianmukaiset ja että ruokaveloitukseen sisältyvät ruokatarvikkeet ravintosisällöltään riittävät ja terveelliset. Arvio siitä, kuinka paljon poimijoiden sekä tuki- ja huoltohenkilöstön on itse hankittava ruokatarvikkeita kaupoista, tulee ilmoittaa ennakkoselvityksessä. Ruokatarvikkeiden pääasiallinen sisältö eritellään ennakkoselvityksessä.
21. Kutsuvat vastuuyritykset vastaavat siitä, että poimintakauden alkaessa poimijoiden käytössä auto- ja perävaunukalusto on katsastettu ja kunnostettu vastaamaan poimintakauden rasitusta ja että autojen huoltoon ja liikenneturvallisina pitämiseen on asianmukaiset edellytykset. Autojen huollon ja korjausten kulut sisältyvät autojen käytöstä poimijoilta veloittavaan kustannukseen, eikä sitä saa veloittaa erikseen.
22. Polttoainekulu, jonka kutsuva vastuuyritys tai sopimuskumppani veloittaa poimijoilta, arvioidaan ennakkoselvityksessä, samoin arvio siitä, kuinka paljon poimijat itse joutuvat tankkaamaan polttoainetta. Toteutuneita polttoainekustannuksia seurataan ajopäiväkirjoilla, joista ilmenevät ajetut kilometrit. Vain toteutuneet polttoainekulut saa veloittaa.
23. Kutsuvat vastuuyritykset vastaavat siitä, että kaikki poimijoiden käyttämät autot on merkitty kutsuvan vastuuyrityksen nimellä ja puhelinnumerolla.
24. Kutsuvat vastuuyritykset vastaavat siitä, että poimijoilla sekä tuki- ja huoltohenkilöstöllä on käytettävissä järjestelmä, jolla he voivat antaa palautetta vastuuyritykselle poimintakauden toiminnasta.
25. Kutsuvat vastuuyritykset huolehtivat siitä, että viisumilla maahan tulleet marjanpoimijat eivät vastoin ulkomaalaislakia tee muuta kuin poimintaa. Muuta ansiotyötä tekevällä tuki- ja huoltohenkilöstöllä (kokeilla, autonkorjaajilla, sadonetsijöillä, talonmiehillä, ryhmänjohtajilla, kirjanpitäjillä jne.) tulee olla työssä vaadittava oleskelulupa. Työ- ja elinkeinoministeriö ohjaa työntekijän oleskelulupahakemuksia käsitteleviä TE-toimistoja käsittelemään hakemukset kiireisinä. Työ- ja elinkeinoministeriö opastaa kutsuvia vastuuyrityksiä siitä, mistä on saatavissa ohjeet työntekijän oleskelulupien hakemisesta sekä töissä sovellettavista työehtosopimuksista.

V Lähtömaassa Suomesta palattua

26. Kutsuvat vastuuyritykset huolehtivat siitä, että poimijoilla ja huoltohenkilöstöllä on mahdollisuus antaa palautetta Suomen viranomais- tai muille tahoille myös lähtömaahan palaamisen jälkeen.

VI Aiesopimuksen voimaantulo ja allekirjoitukset

Tämä aiesopimus tulee voimaan 18.12.2014 ja on voimassa toistaiseksi. Aiesopimuksen sisältöä tarkastellaan uudestaan viimeistään poimintakauden 2016 jälkeen.

Aiesopimuksesta on mahdollista irtisanoutua ilmoittamalla siitä muille osapuolille kirjallisesti. Aiesopimukseen on mahdollista myöhemminkin liittyä ilmoittamalla siitä työ- ja elinkeinoministeriölle ja ulkoasiainministeriölle kirjallisesti.

Helsingissä 18.12.2014

Ministeriöt

Työ- ja elinkeinoministeriö
Olli Sorainen
hallitusneuvos

Ulkoasiainministeriö
Kim Kuivalainen
yksikönpäällikön sijainen

Kutsuvat vastuuyritykset

Arctic International Oy
Janne Naapanki

Ber-Ex Oy
Kari Jansa, psta. Reetta Jansa

Jennala Oy
Usko Roivas

Kalevalan Marja Oy,
Co Finncenter Usa Oy
Ari Vinkka

Kaskein Marja Oy
Timo Karppinen

Kiantama Oy
Vernu Vasunta

Marja Bothnia Berries Oy
Tommy Gustafsson

Marja-Matti Oy
Matti Hankonen

Petri Lehtiniemi Oy,
Olli Mauranen Oy
Petri Lehtiniemi

Polarica Oy
Jukka Kristo

Tessacraft Oy
Risto Isohätälä

Tiinan Marjakontti
Tiina Juntunen

Tomaki Services Oy
Tomi Kärnä